

KS. KRZYSZTOF SMYKOWSKI*

Sprawozdanie z międzynarodowej konferencji naukowej pt. „Tożsamość płciowa i transseksualizm: Fakty i kontrowersje. Perspektywa interdyscyplinarna”. Opole, 7 listopada 2015 r.

Temat transseksualizmu w ostatnim czasie budzi spore emocje w polskim społeczeństwie. Dzieje się tak za sprawą m.in. propozycji rozwiązań prawnych dotyczących tego zjawiska. Mając to na względzie Katedra Bioetyki i Etyki Społecznej i Instytut Nauk o Rodzinie Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Opolskiego we współpracy z Stowarzyszeniem Bioetyków Europy Środkowej (BCE) oraz Europejskim Stowarzyszeniem Teologów (ESCT) zorganizowały międzynarodową konferencję naukową pt. „Tożsamość płciowa i transseksualizm: Fakty i kontrowersje. Perspektywa interdyscyplinarna”, która odbyła się w Opolu 7 listopada 2015 r. Jej celem była rzeczowa, pozbawiona niepotrzebnych emocji debata nad transseksualizmem i związanymi z nim problemami.

Otwarcia sympozjum dokonała prof. dr hab. Wiesława Piątkowska-Stepaniak. Prorektor UO zwróciła uwagę na odpowiedzialność, jaka spoczywa na świecie naukowym oraz środkach społecznego przekazu w związku z potrzebą rzetelnego przedstawiania kwestii tożsamości płciowej.

W ramach konferencji zostały zorganizowane trzy sesje tematyczne. Pierwszej z nich przewodniczył dr hab. Gustav Kovacs. Wykład *Transseksualizm: proces poszukiwania tożsamości między naturą i kulturą* został wygłoszony przez ks. prof. dra Martina Lintnera. Wskazał on, że według WHO transseksualizm jest pragnieniem życia i bycia akceptowanym jako osoba płci przeciwnej oraz upodobnienia się do niej. O istnieniu tego zaburzenia można mówić, gdy ma ono miejsce przynajmniej od dwóch lat, nie jest wynikiem innej anomalii psychicznej i nie jest skutkiem zaburzeń interseksualnych. Podkreślił, że cielesność i seksualność są istotnym elementem osobowości, a zadaniem człowieka jest uznać i przyjąć tożsamość płciową. Stwierdził ponadto, że nie-

* Ks. dr Krzysztof Smykowski – Katedra Bioetyki Teologicznej w Instytucie Teologii Moralnej Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II, e-mail: ksmyskowski@kul.pl

uprawniona jest krytyka prowadzenia *gender studies*, ponieważ same z siebie nie oznaczają one głoszenia możliwości wyboru płci.

Drugi referat *Transseksualizm z perspektywy eklezjalnej* został zaprezentowany przez ks. bpa prof. dra hab. Józefa Wróbla. Prelegent stwierdził, że tematyka ta jest często ideologizowana. Dochodzi też do absolutyzacji subiektywnych doświadczeń człowieka, co powoduje znaczne trudności w dyskusji. Dokonując oceny moralnej operacji chirurgicznej korekty płci, podkreślił, że zaburzenie to nie jest zlokalizowane pierwotnie w sferze seksualnej, a te trudności mają charakter drugorzędny. Nie można zatem w oparciu o zasadę całościowości usprawiedliwić takiej ingerencji medycznej. Wykładowca wskazał ponadto, że należy odróżnić skłonności od czynów, dlatego sam transseksualizm nie może stanowić przeszkody w dostępie do sakramentów. Nie można jednakże dopuścić do przyjęcia święceń i sakramentu małżeństwa oraz pełnienia godności rodziców chrzestnych osób, które dokonały chirurgicznej lub metrykalnej korekty płci. Taka praktyka Kościoła nie jest dyskryminacją tych osób, a tylko wskazuje na obiektywny brak w zakresie wymagań, które są nieodzowne do podjęcia powinności związanych z życiem sakramentalnym.

Ks. prof. dr Emmanuel Aggus w referacie *Przesunięcie paradygmatu w moralności i polityce społecznej w sprawie tożsamości płciowej i transseksualizmu: Perspektywa europejska* wskazał na zmiany, jakie zaszły w ostatnich dziesięcioleciach. Miały one na celu zabezpieczenie i ochronę godności ludzkiej oraz praw osób o różnej tożsamości płciowej. Omówiona została działalność Unii Europejskiej, Rady Europy i Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. Prelegent wskazał także na istotne niebezpieczeństwo. Zmiany te stały się ideologicznym narzędziem kwestionującym naturalne podstawy małżeństwa i rodziny. Czym innym jest bowiem poszanowanie godności człowieka, a czym innym promowanie osobistych pragnień związanych z deprecjonowaniem instytucji małżeństwa i rodziny.

Drugiej sesji przewodniczył ks. prof. dr hab. Dariusz Krok. Rozpoczęła się ona od przedłożenia prof. dr hab. Aliny Midro *Tożsamość płci od poczęcia – spojrzenie genetyka*, w którym podkreślono, że przynależność do płci jest motywowana determinizmem genetycznym. Mężczyzna i kobieta posiadają 3% odmiennych genów, co stanowi znaczną różnicę. Omówiony został także proces kształtowania się płci w oparciu o koncepcję bazującą na SRY oraz nową propozycję seksomu, czyli procesów specyficznych dla płci i je wyróżniających.

Prof. dr hab. Andrzej Paszewski w wykładzie *Przyczyny orientacji homoseksualnej – co wnoszą badania nad bliźniakami jednojajowymi* starał się odpowiedzieć na pytanie, czy homoseksualizm jest determinowany genetycznie czy kulturowo-społecznie. Odwołując się do badań bliźniąt jednojajowych, wskazał, że orientacja homoseksualna u obojga rodzeństwa występuje zaledwie w 14% przypadków u kobiet i 11% u mężczyzn. Czynniki genetyczne nie może zostać zatem uznany za determinujący. Genetycznie regulowane mogą być

jedynie tendencje, jak ma to miejsce w przypadku niektórych chorób, np. bulimii. W tworzeniu orientacji seksualnej mogą brać udział czynniki epigenetyczne (metylacja) oraz środowiskowe, które są najczęściej losowe i przypadkowe (adopcja, nieszczęśliwa miłość, kultura i pornografia gejowska, liberalne środowisko).

Dr Emilia Lichtenberg-Kokoszka w wykładzie *Biomedyczne aspekty kształtowania tożsamości płciowej. Znaczenie prenatalnego okresu życia* wskazała, że seksualność dotyczy wielu aspektów, a na płęć somatyczną składają się cechy genetyczne, anatomiczne i fizjologiczne. Rozwój mężczyzny i kobiety jest od samego początku inny. Już w okresie prenatalnym dokonuje się różnicowanie komórek płciowych oraz narządów wewnętrznych. Jajniki powstają ok. 10. tygodnia, a jądra ok. 7. tygodnia.

Dr hab. Gustav Kovacs wygłosił referat *Jak rozumieć związek pomiędzy „sex” i „gender”?* *Perspektywa teologiczna*. Odwołał się do doświadczeń węgierskich. Podkreślił, że narzucane podejście (ideologia *gender*) wywołuje niechęć. Seksualność człowieka wymaga kształtowania, a biologia nie jest wyłącznym jej losem.

Ostania sesja została poprowadzona przez ks. dra Wojciecha Surmiaka. Mec. Jerzy Ferencz w wykładzie *Operacja zmiany płci. Czyn bezprawny, czy legalny?* starał się odpowiedzieć na pytanie, czy operację chirurgicznej korekty płci można uznać za przestępstwo polegające na pozbawieniu człowieka zdolności płodzenia. Nie można w jej przypadku mówić o braku społecznej szkodliwości. Jej podjęcia nie da się też usprawiedliwić stanem wyższej konieczności. Jediną ścieżką legalizacji w świetle obowiązującego prawa jest uznanie celu leczniczego, a co za tym idzie zdefiniowanie transseksualizmu jako choroby. Prelegent wskazał, że Ustawa o uzgodnieniu płci zawetowana przez Prezydenta RP depatologizująca transseksualizm poddawała w wątpliwość legalność tego typu zabiegów. Zostało podkreślone, że niezbędne jest rozstrzygnięcie ustawowe bazujące na rzetelnej wiedzy medycznej, do którego prawnicy winni podejść z pokorą.

Dr Joanna Dzierżanowska-Peszko w referacie *Psychologiczne aspekty funkcjonowania osób transseksualnych w związkach partnerskich* podkreśliła, że transseksualizm sięga głęboko w sferę psychiczną człowieka, dotykając jego tożsamości płciowej. W świetle badań statystycznych na świecie mężczyźni sześciokrotnie częściej dokonują korekty płci. To nie przekłada się jednak na tendencje w poszczególnych krajach, które mogą być efektem kultury i ustroju. Szczególna uwaga została zwrócona na fakt, że istnieje problem określenia orientacji seksualnej transseksualistów i ich partnerów. Posiada to wpływ na życie zawodowe i funkcjonowanie w związkach (role płciowe, wychowanie dzieci) i staje się przyczyną zwiększonego zagrożenia samobójstwem. Po korekcie płci prób samobójczych dokonuje 2% kobiet i 5% mężczyzn.

Jako ostatnim podczas sympozjum wystąpił dr Błażej Kmiecik, który podjął temat *Dzieci i zmiana płci – spojrzenie pedagogiczno-prawne*. Podkre-

ślając, że apogeum trudności związanych z identyfikacją płciową ma miejsce w późnym wieku młodzieńczym, starał się odpowiedzieć na pytanie, czy dziecko ma prawo do dokonania korekty płci. Według prelegenta, nie można mówić o istnieniu takiego prawa. Prawodawstwo musi w tym przypadku odwołać się do psychologii i biologii oraz ma chronić dojrzewającą osobę.

Konferencja zorganizowana w Opolu stanowiła doskonałą okazję do podjęcia rzetelnego namysłu nad współczesnymi wyzwaniem z transseksualizmem. Zgromadziła nie tylko liczne grono teologów moralistów, przedstawicieli nauk medycznych, społecznych i prawnych. Uczestniczyli w niej także przedstawiciele organizacji pozarządowych. Referatom towarzyszyła ożywiona dyskusja, co potwierdza, że tego rodzaju spotkania są konieczne.